

Anmeldelse.

Strategier for anbragte børn og medarbejdere.

Oskar Plougmand

Atter har Oskar Plougmand givet ordet til barnet, det barn der nu er voksen og ældre, men som dengang i 1960-1970'erne var barn eller ung og anbragt på en af den danske børneforsorgs døgninstitutioner.

Mange *børn* har fået muligheden for at fortælle om dengang, om livet på institutionen og om erindringer, som, på trods af de mange år der er gået, vækker minder om overvejende smertelige oplevelser. Erindringerne gives videre til Oskar, der lytter og forstår, for han var der selv, ikke som barn, men som tilsynsførende inspektør og forstander. Oskar indlevede sig i barnet og den unges liv, og herved blev han opmærksom på, hvad der måske ikke var, som det skulle være på det pågældende sted.

Denne gang fokuserer Oskar på børns og voksnes strategier. Hvad tyr man til, når man er presset og bange? Hvordan beskytter man sig selv som barn, så man overlever og ikke mærker smerten? Og hvordan overkommer den voksne medarbejder at forholde sig til børnenes uendelige klagesange og grufulde historier om vold og overgreb, ikke blot fra det hjem de blev fjernet fra, men også om de forfærdelige ting der skete på den institution, som de var kommet til, for at få omsorg og beskyttelse?

Disse store spørgsmål bliver til fulde besvaret i bogen.

Vi hører om børn, der har spillet skuespil, ladet som om et eller andet. Om børn der har klovnet sig igennem mange konflikter, og som herved er gået fri for straf. Nogle isolerer sig fra den øvrige gruppe, mens andre flygter ind i musikkens verden. Nogle børn fedter for de ældre og stærke elever, mens andre overgiver sig og yder seksuelle tjenester for så efterfølgende at kunne være i fred i en kortere eller længere periode. Strategierne er mange.

Nogle børn drømmer sig væk, og i tankerne har de oplevelser, som skåner dem for at opleve de værste krænkelser. Andre får en tjans i køkkenet eller hos gartneren eller på systuen, og har i disse miljøer en form for helle. De etablerer positive alliancer med de voksne, som de kan opsøge, når de har brug for det.

Andre flygter fra stedet. Nogle børn og unge flygter igen og igen. De vil væk.

Medarbejderne har også deres strategier.

I de ca. 20 år vi ser tilbage på, nemlig tresserne og halvfjerdserne, var forstanderen stadigvæk den autoritære leder, der bestemte alt. Derfor var den enkelte medarbejder underlagt forstanderens

ord. Gjorde man indsigelser, forsøgte man en dialog, blev man fyret. Denne praksis blev udfordret i begyndelsen af halvfjerdserne, hvor de første uddannede pædagoger gjorde deres entre på institutionerne. Der kom også cirkulærer af forskellig art, der blandt andet gjorde det forbudt at slå børnene og de unge. Havde dette været forstanderens middel til at holde orden på institutionen, stod han pludselig og vidste ikke, hvad han skulle ty til. Han var ikke pædagog.

Hele denne situation betød, at der på mange institutioner herskede mere eller mindre kaotiske tilstande. Medarbejderne udviklede stres-symptomer og flere blev decideret udbrændte. Nogle undveg de særligt pressede situationer. Andre meldte sig syge eller tyede til et overforbrug af alkohol. Andre indordnede sig under de grusomme forhold, idet de ikke så muligheder for andet arbejde, og var afhængige af deres indtægt. Andre tænkte, at dette vel ikke var værre, end det børnene havde oplevet derhjemme.

Et utal af forsvarsmekanismer træder i kraft i et så presset miljø. Og det er godt, at vi har dem, mekanismerne der hjælper os til ikke at blive overvældet af angst. Men i det omfang vi her hører om forsvars-strategierne, er det udtryk for, at noget er helt galt, idet alle har det dårligt. Alle har brug for hjælp, og institutionen må undergå en grundlæggende forandring. Men, der var tale om manglende indgriben. Indtil "*en inspektør banker på*", og sørger for den nødvendige forandring, der i visse tilfælde betød, at forstanderen og flere medarbejdere måtte gå.

Når inspektøren hed Oskar Plougmand, insisterede han på at tale med gruppen af børn. Han spurgte for eksempel: "Hvad sker der, når I gør noget, I ikke må?" Og de svar, Oskar fik, havde ofte den konsekvens, at en medarbejder måtte forlade stedet.

Bogen beskriver grundigt børn og medarbejderes strategier for at leve i døgninstitutionens hårde og ofte uforudsigelig miljø. Og det kan den gøre, fordi børnene har fortalt om deres oplevelser fra dengang. At så mange *gamle børn* og unge er kommet til orde er stort. At de har haft modet til at fortælle om de ofte smertefulde oplevelser er endnu større.

Som psykolog og terapeut ved jeg, at det at fortælle sin historie i sig selv er forløsende. At se fortællingen skrevet på papir for så at kunne læse den, er yderligere forløsende. Dette er en sekundær gevinst for de deltagende. Er der noget som børnene ikke oplevede som barn på en institution, var det at blive set og mødt, og at blive lyttet til.

Oskar bruger ordet tingsliggjort. Børnene og de unge blev behandlet som ting uden følelser, de blev nedgjort. Du er ingenting. Barnets identitet blev forsøgt udvisket.

Hvor er de stærke de mennesker, der har fået et værdigt liv på trods. Hvor er de seje.

Tilbagevendende efterlader den ene historie efter den anden en følelse af, at den enkelte bærer på en grundliggende følelse af *forladthed*. På institutionen fik de ikke moderlighed nok, og de har lidt under manglen på nogen "*anden*", der forholdt sig moderspecifikt og vækstfremmende til dem.

Allerede ved første anbringelse, bliver barnet forladt af sin familie, sine forældre og sine søskende og øvrige familienetværk. Barnet adskilles fra de forældre, som har skabt det, og som er en del af barnet og altid vil være det. Ved hver ny anbringelse vil barnet miste mere og mere af sig selv.

Barnet er forladt, og følelsen af forladthed har at gøre både med en konkret oplevelse af at blive forladt, men kan også blive et tema i barnets liv, idet den konkrete voldsomme og første adskillelse følges af flere adskillelser. Barnet kan blive forladt så mange gange, at det ender med, at barnet har en forventning om at blive forladt, overset, svigtet.

At være alene med sine følelser.

Da jeg havde læst bogen, blev jeg trist. De mange historier gør ondt. Hvorfor mon? Jeg kender jo det hele så godt, og har hørt mange lignende historier. Men når man som jeg fortsat arbejder med sårbare mennesker, er udgangspunktet at kunne indleve sig i det menneske, man står over for. Hvordan var det at være barn på en institution på daværende tidspunkt? Hvordan var det at være medarbejder?

De fleste børn vidste ikke, hvorfor de var anbragt, og de fleste vidste heller ikke, at det ikke var deres skyld.

I dag ved vi heldigvis, at disse ting er vigtige at have på plads, inden et barn anbringes. Barnet skal kunne se en mening med, at det bliver anbragt.

Bogen er et stærkt dokument om, hvad der tidligere var dagordenen på mange døgninstitutioner i Danmark. Og heldigvis kan vi lære, og heldigvis har vi allerede lært, at sådan skal det ikke være. Barnet har fået stemme, og vi lytter til den.

Denne bog kan minde os om, hvad der kan ske, hvis vi går på kompromis med to vigtige begreber i arbejdet med mennesker nemlig: *Kærlighed og Faglighed*. På datidens døgninstitutioner var der mangel på begge dele.

Bogen får min varmeste anbefaling. Læs den og bliv berørt.

En helt særlig tak rettes til de mange, der havde modet til at fortælle om deres oplevelser fra barndommen. Det er disse fortællinger, der i høj grad bærer bogen. Tak også til Mille, der med sine smukke fotografier giver læseren pusterum mellem fortællingerne. Og til dig Oskar: Tak fordi du var der og er her.

Inger Thormann
Psykolog

Bogen er på 225 sider, ill. Koster 250 kr.

Bestilling og køb:

Forlaget Dimon, Rådhusvej 21,

2900 Charlottenlund

oskaro@youmail.dk